

super Canticum canticorum Cap. VII

spectat. **T**u enim dñs videre vel cognosce re dñ cū sc̄os suos q̄s illustrat ad vidēdū exhortat. **S**ed qđ ē q̄ nō poma mōr̄ s̄ pos ma quallis vt videat descedat: nisi qđ ill̄ recipiat sue miserationis tribuit. **D**e quo q̄ psalmista dicit. **Q**uoniam̄ excelsus dñs et humilia respicit et alta a longe cognoscit. **E**ccl̄e dñs q̄ semetipsum ex voce pp̄he te dicit. **S**up quē requiescerit sp̄us meus in siuḡ humilē et quietū et trementē sermones meos. **S**equit autē sp̄ous et dicit.

Quod inspicere si floruerint vinee et germiassent mala pūica.

Cameo floret q̄n in ecclesijs filij recēter i fidē generant et ad sanctā cōuerstationem quali ad fructū soliditatē prepans. **M**ala pūica germinat q̄n pfecti quiq̄ p exempla sua p̄timo edificat et in nouitatē sancte cōuerstationis p̄ pfectiōne et bonorū operā ostensionē invitāt. **I**llud q̄ppē malū pūicū videlicet apostolus Paulus germinauerat q̄ dicebat. **F**ilioli mei quos iterū genio donec forme xp̄us in vobis. **S**ic in fēa ecclēsia agit ut p̄ bonos malū querant: p̄ pfectos impfecti nuriant donec et ipsi ad pfectiōne veniant: et infirmos q̄s q̄sicut ipsi p̄duci sunt ad meliora p̄ducant. **H**oc xp̄us ecclēsia sp̄ous visitando p̄spicit: respiciēdo corp⁹ sanciū conuigit: q̄ ideo corp⁹ infirmitatis assumptissime cognoscit: ut in corp⁹ sue claritatis tota simul ecclēsia transformetur. **T**u beat⁹ Paulus ait. Qui reformabit corp⁹ humilitatis nostre configurati corpī claritatis sue. **D**ec oia in finē mūdi synagoga tandem exercitata p̄plicet: et se tā diu ignorasse reprehender dicens.

Resciui aia mea cōturbauit me p̄p̄l quadrigas aminadab] **A**nci diceret. **T**ot h̄ntes i sc̄a ecclā fieri vides q̄re i rāto tpe nō p̄cepit: quare incredula p̄stis: cur tādiū p̄ infidelitatē meā i tenebris ignorat̄ remāsi: s̄ p̄pter quadrigas aminadab p̄turbat q̄ q̄ng p̄ pdicationē xp̄i ad fidem suscipiēdaz excitat. **B**uinadab enī sp̄otane⁹ ppl̄i mei inter-

tatur. **E**t bene p̄ dubio xp̄us ille a patre spontaneus ppl̄i mei dñ: q̄r vera spontanea charitate ad populū saluandū descēdit: et ut nos a morte eleuaret pia voluntate: et benigna grā morte in cruce suscepit. vñ et ipse ad patrē ait. **V**oluntarie sacrificabo tibi. **A**et vñ ex redēptis ad xp̄m loquēs aiebat. **E**xaudi me dñe q̄m̄ benigna ē miseri cordia tua. **P**rop̄ q̄drigas ergo amina dab synagoga p̄turbat q̄r q̄n tandē q̄tuor xp̄i euāḡelia i mūdo currēta in cordibus homin̄ feruēta p̄ fidē p̄cēplā. mox in tenebris sue infidelitas p̄fundit et aborta stu sione salubri ad pñiaz p̄mouet. **C**ui ecclēsia benigne loquit̄ dicens.

Reuertere reuertere suna mitis reuertere reuertere reuertere ut intueamur te.]

Sunamitis q̄ppē captiuā iterptat. Sunamitis ergo ut reuertat̄ vocat̄ q̄r synagoge i fine mūdi fidē s ab ecclā offerebat ut dignitatē pristinā recipiat̄: q̄ sub infidelitat̄ iugo a demonib⁹ captiuat̄. **E**t bñ quater reuerti s̄monet̄ q̄r i quatuor mūdi p̄tes iu dei disp̄si sūt sicut p̄dictū ē p̄ prophetā. **S**i fuerit numer⁹ filioz isrl̄ velutarena mar⁹ reliq̄e salutē fieri. **R**euertat̄ q̄ sunamitis ut eā itueamur. **I**tē synagoga ad fidē querat̄ ut i pñia oībus oīdat̄ q̄tu malū fecerat q̄i deū suū i cruce p̄figebat. **S**ed p̄tin⁹ cū ecclā fidē synagoge iuerti appeti sp̄sus p̄gratulādo q̄i iterrogās iudicat̄ et dicat̄.

Capitulū. VII. **B**vid videbis in sunamiti

Quod nō choros castroz: **C**astra q̄ppē militatiū sūt. **C**astrā ḡ i sunamite videbūt: q̄r p̄ fide q̄ mō ipugnat̄ tū robuste p̄ infideles als p̄fidios p̄liabit. **S**ed q̄ hoc p̄ sc̄az eccliaz fieri ut synagoga couerat̄ q̄ s̄monib⁹ et exēplis p̄dicatoz queret̄ ad fidē. ideo iuste ad laudem sp̄s sponsus se couerit dicens.

Du Quā pulchri sunt gressus, tui in calciamētis filia p̄cipis.

Expositio beati Gregorij pape

Dilia principis sc̄tā eccl̄esiā dī qz pdicātione xp̄i in vitā nouā regenerat qz p̄ diuinitatis potentiā of creature quā pdidit p̄incipia. Quid sūt aut̄ calciamēta eccl̄ie n̄li exēpla precedētū patrū: quib⁹ in via mūdi b⁹ munis: vt p̄ oēs tribulationes q̄ exurgūt p̄ fidēter calciata gradiā. **A**nde Paul⁹ dicit. Calciati pedes i prepartiōe euāgelijs pacis. Calciamēta q̄ppe de mor tuis aīalib⁹ fūit. Et nos pedes sp̄ualiē cal ciām⁹ qn̄ a patribus sc̄tis carne mortuis exēpla sumim⁹: vt ad coūsitudinē mun di b⁹ cēptatiōe expugnem⁹. P̄t tñ intellīgi q̄ eccl̄ia calciat qn̄ i dicatiōe sua ad p̄fēcēda insūrgētia mala morte xp̄i mu niē. Pulchri ergo sūt sp̄ole gressus calcia te q̄ filia ē p̄cipis: qz corā diuinis ocu lis placet officiū cui⁹ libet electi. Sim exempla patrū predicatoriū. Sequitur.

Enūctura femorū tuorum sūt monilia.]

Der duo femora sp̄ose duo popli eccl̄ie. p̄ iūcturā femorū cōcordia designat p̄ dicatoři quib⁹ popli vniunt dū ad fidē ca tholicā: circūcisio & prepuciū erudiunt p̄ eos. Qui vt monilia existit: qz dū in sapientia q̄ resulgēt sc̄tā opa q̄ faciūt q̄si in au ro lapides gerūt. De quibus sequitur.

Duque fabricata sūt manu artificis.]

Manu artificis monilia fabricant qz ope re christi predicatores pulchri & utiles ef fiuntur. Sequitur.

Embilicus tuus crather tor natilis nunq̄ indigēs poculis.

Embilic⁹ erā sc̄tō & pdicatoři ordo ē q̄ bū crather esse dī qz dū p̄ eos popul⁹ eru dit: vino sp̄uali ipsō & officio ebriač. Qui bū tornatilis nūcupat qz iuxta mores vni uersos hoīm necesse ē vt lingua pdicato řis voluat. Qui poculis nō indiget qz q̄ alijs sp̄onit: necesse ē vt abūdāti ceteri bibat & plen⁹ qb̄ dat cōtineat. Sequit⁹.

Clēter tu⁹ sicut acerius tri tici vallatus lilijs.]

Per vētrē popli latitudo designat: q̄ bū sicut aceru⁹ tritici lilijs vallat qz dū ogle bus sc̄tis intendēs i celeste horoz̄ prepas exēplis sc̄tō vt p̄fueret. Undiq̄ munis. de quibus iterū dicitur.

Duo vbera tua sicut hinnu li capree gemelli.]

Duo vbera tua popli existit: qz dū i amo re fraterno sp̄ viuit se iūcē lacte pietatē i charitate nutriūt. Qul bū duo hinnuli capree gemelli noīan̄: qz dū p̄ predicatorēs synagoge i fide geniti ei⁹ scripturis nutriūt in spe eternitatis intēdentes quatin montibus concordes pascuntur. De quibus predicatoribus sequitur.

Lollū tuū sicut turris eburnea.

Lollū sponse sicut turris eburnea dī: q̄a pdicatořes eccl̄ie: & alti p̄ stēplationēs & fortes p̄ sc̄tō operū exercitatiōe: & p ciosi per diuinam sapientiā habent. De quibus iterum dicitur.

Oculi tui sicut piscine in ese bon q̄ sūt i porta filie multitudinis.

Esebon cingulū meroris interpretatur. Oculi ergo sp̄ose sicut piscine i esebon di cūt qz dū de peregrinatiōe sua p̄tristāt lachrymis si lauāt vt p̄ eos popli quenē ter corā deo mūdat. In porta àt filie multitudinis sūt qz in fide stāt q̄ quā eccl̄ie multitudinē ad celestia introducit. Seq̄.

Nasus tuus sicut turris libani q̄ respicit cōtra damascum.]

In naso odoris discretio habet. Per na lū ergo discretio pdicatoři designat qz p̄ eos nobis virtutis odores: & vitorū fetores demōstrant. Sz nafus sicut turris libani existit qz dū semel pdicatořes aq̄ baptismatiš lanank̄: & quotidie lachrymis a petis q̄ p̄tra deū pmiserūt dealbant: dignūt et ad altiora magis ac magi p̄ fortitudinē erigant. Sz turris atra damascē respicit qz p̄tōrūb⁹ sp̄ sanct⁹ quilibet pdicatoř cōtradicit. Damascē q̄ppe sanguine interpretat̄: & peccatrici geti dī. Manus

super Cantica canticorum Cap VII

me plene sicut sanguine. Sed quod de membris
dicit dignum est ut de capite loqueretur. Iohannes subdit.
L[Caput tuum ut carmel?; et come
capitis tui ut purpura regis
iuncta carnalibus.]

Caput ecclesie Christi qui bonum ut carmel? dicitur:
quod pro passione quam sustinuit. ad gloriam
patris exaltatus? De quo scriptum est. Et erit in
nouissimis diebus prepartus mors domus
domini in vertice mortuorum. In carmelo quod he-
lyas oratione obtulit pluviam. Et nos in car-
melo orantes pluviam impetravimus quoniam in Christo
credentes ipsum desideravimus et a prece irrigati
omnes gratia suscipimus quam rogavimus. Moraliter
autem caput sponsae missa vocata quod sicut a capi-
te media sic a mente oculis cogitat nostri di-
sponuntur. Carmel? aut scia circuncisionis i-
terpretat. Caput ergo sponsae ut carmel? et
se pribet quodlibet scia mens nouit qualiter
digne circuncidatur nonnulli quoniam nihil est quod in
corde agit nisi mens inuidia fuerit quod templum
Christi efficiat. efficit quod et ab ipso inhabitali-
tur. Quod pharisei non agebant iohannes dicebat
bunus Stephanus eis quod enim occidebatur. Mors
ceruice et circuncisio cordibus et auribus se re-
stitutis spiritum sancto.

Mome autem capitum eius
ut purpura regis iuncta carna-
libus esse memorantur.]

Purpura quod per fastulos in carnalibus
ligata super quos dominus auctor patitur canales ad
vestem quod supposita est currit ut vestis tingatur
et mihi nomine acceptum ut tincta color purpu-
rea purpura voce quod omnia secundum metrum et gravis
sticilizantur. Come quod caput sicut cogita-
tiones metris quod in carnalibus ligatur: quod in
scripturis diuinis ne utiliter suavit ligantur
quod in cogitationibus secundum metris gratia cele-
stis suscipitur: et tota aliam in celeste ornamen-
tum ponunt ita ut iam tota alia in vita eterna
in ardescat: et ad eternam spousam est per sang-
uinem martyrum perficere concupiscat. De tota
appare ecclesia Paulus dicit. Qui exhibuit
sibi ecclesiastis vestem sine macula et ruga. Et
desingulis ecclesiis fidelibus dominus bis obicitur ve-

lud ornamento vestieris. Sic tincte ergo
sic pulchre sic purpuree sancte spose ad gau-
dens sponsus loquitur dicens.

MQua pulchra es et quae deco-
ra karissima in delitiis.]

Rotundum quod charissima est in delitiis quam
ad charitatem et ad familiaritatem Christi non per
venit quodque scripture sancte delitiis abundare
non credit. Inde enim dominus omnes habebit dabis et
habendabitis atque qui non habent et quod videbunt habent
aureferet ab eo. His enim delitiis quam habundat
reficit his reficit assidue ad maiora procedit
piede pauperrim. Unde et huius sponse lemitur dominus.

OStatuta tua est assimilata
palme et vbera sua botrys.]

Palma quod per omnia crescit deorsum stringit
et sursum dilatatur. Sic secunda alia ab imis ad
minima leviter et paulatim ad maiora crescentem
de usque ad amplitudinem praefecit charitatis
pluent. Nemo enim sicut scriptum est repete-
rit sicut. In psalmo autem de iusto boe dicitur.
Justus ut palma florebit. Altera autem sponsae
duo precepta charitatis existunt quae aliam quam
possidet vino celesti inebriat et nutrunt.
Postremus in palmam crucem Christi intelligi. Pal-
ma iam in sublimis valde crescentis dulcissi-
mos fructus gignit et crux Christi celestes cibos
nobis prepanit. Cui statuta sponsae assimila-
tur quod per Christum non dubitat quodque Christus in vallo dei
dignus imitatur. De palma sequitur
Sponsus dicens.

Dixi ascendam in palmam ap-
prehendam fructum eius.] Dixi vere et ascen-
dit quod sicut anno secula per morte nostra mori di-
spoluit sic in fine mundi proprieas et verax ad
implevit. In palmam ergo ascendet et fructus eius
apprehendit: quod in cruce suspensus fructus
tum vite innuenit ac apprehendit et nobis trax-
buit. Unde adimpleretur quod sequitur.

Et vbera tua erunt sicut bo-
tri vinee.] Cere per crucem vbera sponsae si-
cut botri vinee existunt: quia in morte Christi
duo precepta charitatis sensus aie suscep-
perunt quibus pasta alia debrietur: debria-
ta posteriora obliuiscat et in anteriora ex-

Expositio beatū

Gregorij pape

tenditur. His vberib⁹ etiā primos nutrit ac robustos secū ad ea que cocupiscit perducit, vnde scriptum ē. Qui audit dicat veni. Sequitur.

Ret odor or⁹ tui sicut maloz.

Mala punica de quib⁹ superioris tā sepe dictū ē hic rememorant quoꝝ odoris odororis spōse satis assimilat. Per mala autē punica martyres designari dixim⁹. Per os autē spōse hic debere intelligi ei⁹ predicationē putam⁹. Que dū virtutes martyrum predictat dū ad eorū similitudinē aī of audientiū instigat, dū in vni⁹ predicationē fidei multas virtutes esse manifestat quid aliud q̄ maloz̄ oloz̄ in ore portat: q; et rubore corticis i⁹ martyrio ostēdit qđ p̄d̄ cat ⁊ i⁹ virtutib⁹ multitudinē granoꝝ sub eadē fide quasi sub eodē cortice demonstrat de quo ⁊ subditur.

Sut̄ tuū q̄si vinū optimuz.

In gutture quippe nibil ē. Per guttur ergo ipsa predicatione itez designat q; quasi vinū optimū esse diciū q; mentes hominū inebriat vt preteritorū sicut dictū ē obliniſſat: ⁊ i⁹ astrioz currētes nō lassentur de q; spōsa x̄bū d̄ or⁹ spōsi suscipiēst. adiungit.

Tignum dilecto meo ad potandum labiſſoz et dentibus illius ruminandum.]

Tale est spōse vinū vt dignū sit dilecto ad potandum q; dū sancta ecclesia fidē veram predicat, ouz auditores suos ad sancta opa excitat dū solū christū diligere immitari amplecti bonū esse verbis ⁊ operibus demonstrat quid aliud q̄ vinū suu dignū facit: vt in ore spōsi dulce sapiat. qđ bene christ⁹ potare dicit q; a corpe suo a populis fidelib⁹ amabiliter potat. De q; notandum ē q; omēs potat sed labia sola et soli dētes rumināt q; dū ecclesia p̄ sanctos suos p̄dicat oēs quidē audiūt sed nō oēs quāta sit virt⁹ sententiaz qui dicunt discernūt. Labia vero ⁊ dētes rumināt: qā vñ pfectiores quicq; post auditū verba ad memoriam reuocāt: dū audita queq; exercit

tatione assidue cogitat̄ quasi ad eos regos cātes q; sumpergit̄ quāta sit virt⁹ cibi quē comedērūt sentiūt. Iccirco in lege scribit̄ q; alal qđ nō ruminat imundū habet q; quiſq; bona q; audit siue legit nō recognat vacas a sanctis cogitationib⁹ necessario imundas cōgregat. Seq̄t spōsa ⁊ dīc. **E**go dilecto meo et ad me conuersio eius.]

Ac si diceret. Quoniam fide ac dilectionē soli xp̄o adhereo soli sequor soli cū patre ⁊ spōse vnu dēu videre cōcupisco respectionis ei⁹ suauitatem visitatiois: benignitatē cōversationis dulcedine gaudēter experior: experiēs. placo.

Veni dilecte mi egrediamur in agrū cōmoremur in villis māne surgam⁹ ad vinea: videamus si floruit vinea: si flores fruct⁹ perturbiūt: si floruerūt mala punica.

Dū sponsa spōsi dulcedine expta se reficit. De primo etiā cogitat quē ip̄l⁹ spōsi precepto sicut se diligit. Et q; spōsi precepit intelligit etiā vt alii intelligat consupitit dicens. Veni dilecte mi egrediamur in agrū. Ager quippe teste veritas est hic mund⁹. In agrū vero cū spōsa spōsus egredit̄: qn̄ verbum dei carne suscep̄ta in thalamo virginis i⁹ mūdo mōstratur in villis conozat: quādo gētes p̄fides visitat quā recipiētibus largit. Mane ad vineas surgit: q; post resurrectionē sua in gloriā patris sedēs ecclesiās quas p̄struit etiā defendit. Si floruit vinea cōcupiscit quia oēz pfectū ecclie districto exalte gēdit: vider si flores fruct⁹ pruriūt: q; p̄ficit ad quē pfectū quicq; teneri ⁊ imperfectū excrecūt. Vider ēt si floruerūt mala punica q; pfectū quicq; respicit ⁊ qđ viliatas i⁹ p̄mis habeat q̄si in floribus fructū arborū cognoscit: de quibus bene sequitur.

Ibi dabo tibi vbera mea.]

In malis punicis dat sponso sponsa vbera q; imperfectis viuit charitas genit⁹

super Cantica cantorum Cap. VIII

naturam dū infirma mēbra in ecclesia nutrītū: quasi xp̄m lactat quē in minis suis esse p̄tēt cognoscit. De q̄b⁹ bñ subdit.
Zabandragore dederūt odo-
rem in portis nostris.]

Quid per mādragoras herbā sc̄z medi-
cinalē t̄ odoriferā: nisi virt⁹ perfector⁹ in-
telligit: per quā perfecti q̄q̄ dū impfcoz
infirmitat⁹ meden̄t in fide quā p̄dant
in portis ecclē veri medici esse cōprobant
Qui dū exēpla bonoꝝ operū cīcūquaꝝ
per sanaz famā tribuit: quasi odore quo
egroti sanent aspergit. **S**equit.

All Omnia poma noua t̄ vete-
ra dilecti mi seruauī tibi.]

Hic per poma sensus scripturaz sc̄z in-
telligit: que dū ex p̄tibus sc̄is ad nos vs
q̄ perueniunt t̄ credun̄t: ex arboreb⁹ poma
exurgit: qbus aīe delectat. **O**ia ḡ poma
noua t̄ vetera vīlco suo seruat: q̄ si nouū
testim ecclā catholica recipit: vt vetus nō
abiciat: sic vetus venerat: vt nouū sp̄ in
ip̄s sacrificijs carnalib⁹ per sp̄m intelligat
nouo les xp̄m venisse: gaudēs: in
veteri aut̄ semp ventur⁹ expectas t̄ dicēs

Capitulū VIII

Quis mihi det te fratres
meū suggeste v̄bera ma-
tris mee: t̄ inueniā te fo-
ris t̄ deosculeret: t̄ iā me nemo de-
spicat.] In veteri lege ecclā posita xp̄m
exoptabat: t̄ in secreto p̄tis manētē foras
venire p̄ carnē ad hūanos oculos nō me
dicoit cupiebat. **U**ni t̄ dauid desiderans
dicebat: Erurge t̄ ne repellas in fine. Et
alibi. **I**nclia celos tuos t̄ descēde. Et esai
as valde cupiēs ēi videret dicebat. **U**na
disiūpes celos t̄ descēderes. **U**lt ḡ sp̄o
sū foras sp̄sā inuēire t̄ deosculari: q̄cuz
p̄sēt sub lege posita: vt p̄ carnē appearat:
vt p̄ amore ei fuiat cui p̄ nō accepta ḡfa
pl̄iore q̄ amore fuiet. Post eī oscu-
li t̄ nemine despicit: q̄ post q̄ xp̄s vēit t̄
fidelib⁹ suis sp̄m libertas insudit: ab ip̄s

etīā angelis ecclā honorat. Hinc est q̄ lo-
sue angelū adoravit: iohāni vero volēti se
adorare dixit: **U**nde ne fecerit p̄seru⁹ tūns
sū: t̄ vī⁹ fr̄m tuoꝝ hūtiū testimoniū ielus.
Sed q̄ veniente ecclā suscepit synagoga
repulit: q̄ itez ēi in fine mūdi suscipiet t̄
amabit. **N**ō subsequit ecclesia t̄ dicit:

BApphendā te t̄ ducā in do-
mū mīis mee: t̄ ibi me docebīs
t̄ dabo tibi poculū ex vīno ḥdi-
tū t̄ mustū maloꝝ gnatoꝝ meoꝝ

Apphensis in domū mīis sue ducit: q̄ sy-
nagogue in fine mūdi xp̄m in quē credit p̄
dicabit. **D**ñq̄ p̄dicationē ecclā suscep⁹
fuerit ibi ecclaz docebat: q̄ se dōceri gan-
debit: q̄n synagogā lā idē corp⁹ factā era-
diri sc̄iū videbit poculū ex vīno ḥdiū ec-
clēs dabit: q̄ ipsi synagoge nouū testimoniū
cū veteri p̄dicabit: t̄ q̄ vīno poculū p̄dēt
q̄ dulcedinē euāgelij testimonijs leḡ que
asp̄ia est vt robustius teneat tinget. **M**u-
stū vero maloꝝ granatoꝝ suoꝝ tribuet: q̄
forū viroꝝ q̄ vīnatē ecclē etīā in marty-
rio tenuerūt: exēpla appōet: vt ad eoz fili-
tudinē sinagoga tardescat: t̄ anx̄pi gl̄ecu-
tiōis mīis p̄ducata roborata nō succūhat

Enī forū pugnatoꝝ vīctorias audie-
rit: ad eoz muratoꝝ pugnā subire nō du-
bitabit. **Q**d̄ ap̄e manifestat cū subsligit:

Leua eius sub capite meo: t̄

Dextera illius amplexabit̄ me.]

Leua xp̄i vita p̄ns: dextera ḥo vita hī-
bēt. **C**aput aut̄ nīm sp̄ualt mens esse p̄hi-
bet. **D**icit ḡ synagoga p̄dicationib⁹ ecclē
iaz p̄ueria: exēpla lā roborata: imitatiōe
subleuata: leua el⁹ sub capite meo: t̄ dex-
tera illi⁹ amplexabit̄ me. ac si diceret. **Q**m̄
nāc tand xp̄i fidē teneo: ei⁹ lessabilē ḡfaz
experior p̄cupitibilē: q̄quā desiderare ne
scibā dulcedinē sentio: iā trena oīa post-
pono: etīā ip̄az vitā carnis, p̄ ei⁹ amore cō-
tēpno: t̄ ad ei⁹ beatitudinē videntā: tot̄ de-
siderijs abelo. **H**oc q̄op̄e q̄b̄ rē aliq̄ ampe-
xerit: ip̄az quā amplexit̄ rē ex oī pte intra se
hīrē nō l̄grat. **L**eua ḡ sub capite est: t̄ dex-